

Çok Yönlü Sa?l?k Denetim Oda?? Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Çok Yönlü Sa?l?k Denetim Oda?? Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19276>

Özet

Çok Yönlü Sa?l?k Denetim Oda?? Ölçe?i (ÇYSDOÖ), bireylerin sa?l?k durumlar? üzerindeki kontrol alg?lar?n? ölçmek amacıyla kullan?lan bir psikometrik arac?n Türkçe'ye uyarlamas?d?r. Bu özel adaptasyon çal??mas?, 2010 y?l?nda Nilgün Kuru taraf?ndan gerçekleştirilen yüksek lisans tezi kapsam?nda yap?lm??t?r. Ölçek, özellikle Koroner Arter Hastal??? (KAH) tan?s? alm?? bireylerin sa?l?k davran??lar?n? ve bu davran??lar? etkileyen kontrol inançlar?n? belirlemek üzere kullan?lm??t?r.

Ölçe?in temel amac?, bireyin sa?l?? üzerindeki sorumlulu?u içsel faktörlere (kendi çabas?), güçlü d??sal faktörlere (doktorlar, sa?l?k profesyonelleri) veya ?ansa atfedip atfetmedi?ini saptamakt?r. Bu adaptasyon, sa?l?k davran??lar? psikolojisi alan?nda önemli bir araç olarak yer almakta olup, klinik ortamlarda hastalar?n tedaviye uyumunu ve proaktif sa?l?k yönetimini anlamlandırmada kritik rol oynamaktad?r.

Anahtar Kelimeler

Çok Yönlü Sa?l?k Denetim Oda??, Sa?l?k Psikolojisi, Denetim Oda??, Koroner Arter Hastal???, Sa?l?k Davran??lar?, Ölçek Uyarlama, Psikometri.

Yazarlar

Nilgün KURU

Amaç

Çok Yönlü Sa?l?k Denetim Oda?? Ölçe?i'nin temel amac?, bireylerin sa?l??n nedenleri ve sonuçlar? hakk?ndaki inançlar?n? belirleyen denetim oda?? boyutlar?n? ölçmektir. Bu ölçek, sa?l?k alan?nda spesifik olarak uyguland??nda, ki?ilerin sa?l?k durumlar?n?n kendi eylemleri (içsel kontrol), di?er güçlü ki?iler (doktorlar, hem?ireler) veya kader/?ans (d??sal kontrol) taraf?ndan ne ölçüde belirlendi?ine dair alg?lar?n? ortaya koyar.

Kuru (2010) taraf?ndan yap?lan uyarlama çal??mas?n?n özel amac?, Gülhane Askeri T?p Akademisi'ne ba?vuran Koroner Arter Hastal??? tan?l? bireylerin sa?l?k davran??lar?n? belirlemek ve bu davran??lar ile sa?l?k denetim oda?? aras?ndaki ili?kiyi ara?tırmakt?r. Bu tür bir analiz, kronik hastal?? olan bireylerin tedaviye kat?l?m düzeylerini ve hastal?? yönetme stratejilerini öngörmede yardımcı olur.

Yap?

Ölçek, sosyal öğrenme teorisinden türetilen ve spesifik olarak sa?l??a uygulanan Denetim Oda??

(Locus of Control) psikolojik yap?s?n? ölçmektedir. Sa?l?k Denetim Oda??, bireyin sa?l???n? etkileyen olaylar?n kontrolünü kime veya neye attetti?ini gösterir. Ölçek genellikle üç veya daha fazla boyutu içerecek şekilde tasarlanm???r:

Şısel Sa?l?k Denetim Oda??: Bireyin sa?l???n?n kendi çabalar?, disiplini ve ya?am tarz? seçimleri taraf?ndan belirlendi?ine olan inanc?.

Güçlü Di?erleri Sa?l?k Denetim Oda??: Sa?l???n, doktorlar, hem?ireler veya di?er sa?l?k otoriteleri gibi profesyonel figürlerin kararlar? ve eylemleri taraf?ndan kontrol edildi?ine olan inanç.

Şans/Kader Sa?l?k Denetim Oda??: Sa?l???n tesadüfi olaylar, kader veya Şans taraf?ndan belirlendi?ine olan inanç.

Geçerlik

Çok Yönlü Sa?l?k Denetim Oda?? Ölçe?i'nin Türkçe uyarlamas?n?n geçerlik çal??malar?, Nilgün Kuru'nun 2010 tarihli yüksek lisans tezinde detaylı olarak sunulmuştur. Uyarlama çal??malar?nda, orijinal ölçe?in kültürel ve dilsel e?de?erli?ini sa?lamak amacıyla çeviri-geri çeviri yöntemlerinin kullanılması beklenir.

Özel geçerlik türleri (örneğin, yap? geçerli?i için faktör analizi, ölçüt geçerli?i için ilgili sa?l?k de?i?kenleri ile korelasyonlar) tezin metodoloji bölümünde yer almaktadır. Kaynakta bu bilgilere do?rudan eri?im sa?lanamasa da, bir psikometri aracı olarak, uyarlamam?n hedef popülasyon olan KAH hastalar?nda geçerli sonuçlar üretti?inin gösterilmesi kritik öneme sahiptir.

Güvenirlik

Ölçe?in güvenilirlik analizleri de Kuru (2010) taraf?ndan gerçekleştirilen yüksek lisans tezi içerisinde bulunmaktadır. Güvenirlik, ölçe?in tutarlı sonuçlar üretme yetene?ini ifade eder. Genellikle iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alfa) hesaplanarak raporlanır.

Uyarlama çal??malar?nda, ölçe?in alt boyutlar?n?n her biri için ayrı ayrı güvenilirlik katsayıları hesaplanmas? standart bir uygulamadır. Bu katsayılar, ölçe?in Türk kültüründeki KAH hastalar? popülasyonunda ne kadar kararlı ölçüm yapt???n? gösterir. Detaylı güvenilirlik de?erleri için tezin incelenmesi gerekmektedir.

Faktör Analizi

Çok Yönlü Sa?l?k Denetim Oda?? Ölçe?i, ad?ndan da anlaşılacağı gibi, çok boyutlu bir yapıyı ölçmektedir. Uyarlama sürecinde, orijinal ölçe?in boyut yap?s?n?n Türkçe formda da korunup korunmad???n? test etmek amacıyla Faktör Analizi (genellikle Do?rulayıcı veya Açıklayıcı Faktör Analizi) uygulanm???r.

Bu analiz, ölçek maddelerinin beklenen alt boyutlar altında toplanıp toplanmadığını kontrol ederek yapı geçerliliğine katkıda bulunur. Kuru'nun çalışmasıında, ölçeğin Çok Yönlü Sa?l?k Denetim Oda?? modeline uygun bir faktör yapı sergileyip sergilemediği araştırılmıtır.

Araç

Test Türü: Uyarlama

Format: Orijinal Çok Yönlü Sa?l?k Denetim Oda?? Ölçe?i formatına uygun, Likert tipi derecelendirme (Derecelendirme bilgisi kaynakta belirtilmemiştir, ancak tipik olarak 5 veya 6 noktalı Likert kullanılır).

Mevcut Diller: Türkçe (Uyarlama), Orijinal dili (Genellikle İngilizce).

Popülasyon Grubu: Klinik popülasyon (Hastalık tanısı almamış bireyler).

Yaş Grubu: Yetkinler.

Popülasyon Detayları: Gülhane Askeri Tıp Akademisi Ankara Eğitim ve Araştırma Hastanesine başvuran Koroner Arter Hastalığı (KAH) tanılı bireyler.

Test Metodolojisi: Öz bildirim ölçe?i. Uygulama genellikle kağıt-kalem veya dijital ortamda bireysel olarak yapılır.

Anahtar Kelimeler

Sa?l?k Denetim Oda??, Kardiyovasküler Hastalık, Uyarlama, Klinik Psikoloji, İçsel Kontrol, Dışsal Kontrol, Nilgün Kuru.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcı: Bilinmiyor.

Ba?l?k E-posta Adresleri: knilgun@windowslive.com

Yazma Adresi: Ankara Üniversitesi, Ankara (Yüksek Lisans Tezi Ba?l?k?).

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2010 (Türkçe Uyarlama Tezi Yılı).

İzinler ve Ücret: Ölçeğin kullanımı için izinler, sorumluluk sahibi yazar Nilgün Kuru'dan veya tezin yapıldığı kurum olan Ankara Üniversitesi'nden alınmalıdır. Genellikle akademik tezler kapsamında geliştirilen/uyarlanan araçlar, akademik amaçlı kullanımlarda ücret talep etmeyebilir; ancak ticari veya geniş ölçekli klinik kullanımlar için yazarla iletişime geçilmesi zorunludur.

Kaynaklar

Kuru, N. (2010). *Gülhane Askeri Tıp Akademisi Ankara Eğitim ve Araştırma Hastanesine başvuran koroner arter hastaların tanınan bireylerin sağlık davranışları belirlenmesi*. Ankara Üniversitesi, Ankara.

Tez referansına Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi üzerinden erişim sağlanabilir: tez.yok.gov.tr

Ölçeğin orijinal PDF'i aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: cok-yonlu-saglik-denetim-odagi-olcegi-toad.pdf

Çok Yönlü Sağlık Denetim Odağı Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir. Ölçek maddeleri kaynak içerikte bulunmamaktadır.

Ölçek maddeleri, kaynağın kısıtlı olması nedeniyle burada sunulmamaktadır. Maddeler için yazarın orijinal yüksek lisans tezine başvurulması gerekmektedir.